

УДК 351:316.42:396.1
DOI <https://doi.org/10.32837/npnuola.v26i0.654>

Н. В. Аніщук

ГЕНДЕРНО-ПРАВОВІ РЕФОРМИ У ШВЕЙЦАРІЇ

Актуальність обраної теми полягає у тому, що сучасна Швейцарія визнає на однією із найпрогресивніших країн світу, що докладає зусиль на шляху забезпечення рівноправ'я статей, проводячи гендерно-правові реформи. Наприклад, нещодавно, в 2016 р., Всесвітній економічний форум поставив Швейцарію на 6-е місце за гендерною рівністю в Європі і на 11-те – у світі [4]. Наприкінці 2019 р. Президентом Швейцарії на наступний рік обрали Симмонетту Соммаругу. Її кандидатуру підтримали 186 з 200 депутатів. Вона стала президентом вже вдруге – наприкінці 2014 року її кандидатуру на посаду Президента підтримали 181 з 210 депутатів [19].

Слід зазначити, що 2019 р. у Швейцарії ознаменувався й тим, що за підсумками парламентських виборів депутатами стала велика кількість жінок. Парламентські вибори у Швейцарії, без сумніву, пройшли під прапором гендерного фактору. Тепер частка жінок серед депутатського корпусу верхньої палати швейцарського парламенту, Національної Ради, складає рекордні 42%. Тим самим Конфедерація обігнала за цим показником такі європейські країни, як Норвегія, Італія та Франція [7]. Безумовно, такі факти вказують на те, що вивчення досвіду гендерно-правових реформ Швейцарії має бути корисним для України, яка також сьогодні обрала курс на побудову паритетної демократії.

Аналіз досліджень за цією проблематикою дає підстави стверджувати, що сьогодні в Україні гендерно-правові реформи у Швейцарії недостатньо досліджені в юридичній літературі. Варто відзначити таких авторів, як Я. Арта, О. Бевза, С. Бондольфі, С. Жабер, О. Колер, О. Куренкова, И. Луїджи, К. Ройсер, К. Ромі, С. Фенацци та інші, в роботах яких порушуються окремі аспекти цієї проблеми.

Метою статті є здійснення комплексного аналізу проблеми гендерно-правових реформ у Швейцарії у контексті таких питань, як гендерна рівність та гендерна дискримінація у швейцарському суспільстві.

Швейцарія, Швейцарська Конфедерація – держава в Центральній Європі. Жіноче питання у Швейцарії має довгу історію. В 1848 р. було прийнято Конституцію Швейцарії. Проте на той час у світі, зокрема й у Швейцарії, суспільство ще не було готовим реалізувати ідею гендерної рівності на правовому рівні. Швейцарське суспільство дійшло до цього лише у другій половині ХХ ст.

Першим кроком на шляху здобуття швейцарськими жінками гендерної рівності стала їх боротьба за виборчі права. Швейцарські жінки йшли до виборчого права довгий час. Так, у 1868 році було здійснено першу невдалу спробу жінок Цюріха скористатися процесом перегляду кантональної конституції та закріплення в ній пасивного й активного виборчого права [3].

У 1909 р. у Конфедерації було засновано «Суспільство боротьби за надання жінкам права голосу» [5]. З цієї дати можна розпочати відрахування процесу боротьби за політичні права жінок.

У Швейцарії жінки право голосувати та обирати на федеральному рівні здобули лише в 1971 р. [3]. Консервативний регіон Аппенцель-Іннероден став останнім кантоном Швейцарії, який надав жінкам право голосу на кантональному рівні, до того ж не за власною волею, а за рішенням Федерального Верховного суду в 1990 р. [4].

Конституція Швейцарії від 29 травня 1874 р. судилося проіснувати 125 років. За всієї вираженої демократичної швейцарської Конституції та врегульованого нею суспільного ладу деяким дисонансом є той факт, що Швейцарія опинилася передостанньою країною у Європі та однією із останніх у світі, що визнали виборчі права за жінками. Це відбулося лише на референдумі в червні 1971 р., через 12 років після того, як на референдумі в 1959 р. така пропозиція була відхилена.

Варто наголосити, що в дійсний час виборче право надано жінкам у більшості країн світу. Одними із перших жіноче виборче право запровадили Нова Зеландія (1893 р.), Австралія (1902 р.), в Європі – Російська імперія (на території Великого князівства Фінляндського (1906 р.), в ісламському світі – Азербайджан (1918 р.) [6]. В 1984 р. Ліхтенштейн останньою із європейських країн надала виборчі права жінкам [16]. Одними із останніх країн у світі, що надали жінкам виборче право, стали Кувейт (2005 р.), Об'єднані Арабські емірати (2006 р.) та Саудівська Аравія (2011 р.) [6].

Щодо питання закріплення принципу гендерної рівності на конституційному рівні у Швейцарії, то вперше воно знайшло своє регулювання у другій половині ХХ століття. Передісторією стали такі події. У 1957 р. внаслідок перегляду правових основ системи цивільної оборони жінки мали б отримати юридичний статус, який би дозволяв їх призивати на військову службу. Жіночі організації виступили проти такого «права», пояснюючи свою позицію тим, що у жінок у країні немає навіть можливості голосувати, а призивати до армії їх чомусь збираються. Щоб урятувати ситуацію, Федеральна рада (уряд) швидко запустила проект запровадження виборчого права для жінок [3].

У 1959 р. проти надання жінкам виборчого права на референдумі проголосували 67% виборців-чоловіків [3]. Тільки в кантонах Во і Невшатель жінки отримали право голосу, в наступному році кантон Женева пішов за їхнім прикладом [5].

Однак більшість кантонів тримало оборону навіть після загального референдуму, тому, наприклад, Елізабет Блунши, яку обрали до Національної Ради в 1971 р., не могла голосувати по кантональним питанням за місцем проживання. Це не завадило Блунши стати першою жінкою-президентом Національної Ради в 1977 р. [4].

У 1963 р. Швейцарія стає членом Ради Європи, проте не може підписати Європейську конвенцію з прав людини через відсутність у країні жіночого виборчого права. Федеральна рада прийняла рішення в 1969 р. щодо проведення ще одного референдуму з тим, щоб нарешті остаточно прояснити ситуацію [3].

У 1971 р. 66% виборців голосують на референдумі за надання жінкам виборчого права [3]. У 1971 р. перші десять жінок були обрані до нижньої палати швейцарського парламенту – Національної Ради [4].

Після того, як жінки здобули виборче право, наступним кроком стало включення принципу гендерної рівності до швейцарської Конституції. Принцип рівноправ'я статей на конституційному рівні Швейцарії було закріплено у 80-ті рр. ХХ ст. Цього зажадали самі виборці, проголосувавши на референдумі 14 червня 1981 р. на користь внесення в Основний Закон відповідних поправок. На той час діяла Конституція Швейцарії 1874 року.

Отже, в 1981 р. до Конституції Швейцарії було додано пункт про гендерну рівність та рівну оплату праці. Відтоді Швейцарія обрала курс на побудову паритетної демократії та втілення гендерно-правових реформ.

У 80-ті роки під впливом гендерно-правового реформування швейцарського суспільства з'являються зміни у політичному житті цієї країни. Наприклад, у 1984 р. Елізабет Копп стала першою жінкою-міністром Швейцарії. Лише через 13 років після того, як швейцарки здобули право голосувати, обирати та бути обраними на федеральному рівні, до уряду країни, Федеральної Ради, були обрана жінка-політик із кантону Цюріх на ім'я Елізабет Копп. Керувати їй довелося Міністерством юстиції і поліції. Вона провела глибоку реформу законодавства, що регулювало порядок надання та отримання притулку (питання біженців було у Швейцарії актуальним вже тоді, задовго до нинішньої «міграційної кризи»), багато зробила для реального забезпечення гендерної рівності [5].

Наступні гендерно-правові реформи у Швейцарії пов'язані із забезпеченням рівноправ'я жінок та чоловіків у сім'ї. На референдумі 1985 р. жінки отримали рівні із чоловіками права у сім'ї. До цього часу чоловіки мали законне право не дозволяти дружинам працювати, могли обирати їх місце проживання та управляти їх грошима, причому дружина не мала права відкривати банківський рахунок без дозволу чоловіка [4].

90-ті роки минулого століття у Швейцарії запам'яталися тим, що в цей період нарешті було запроваджено виборче право жінок в усіх кантонах Швейцарії, появою спеціального закону про гендерну рівність та прийняттям нової Конституції Швейцарії із закріпленням принципу рівноправ'я статей.

У 1990 р. Федеральний суд у Лозанні вимушує кантон Аппенцелль-Внутрішній запровадити у себе виборче прав для жінок на кантональному рівні [3].

У 1993 р. парламент вдруге за історію свого існування обирає жінку до уряду. Нею стала Рут Дрейфус. Вона в 1999 р. стала першою жінкою на посаді Президента Швейцарії [18].

Важливу роль у вирішенні гендерного питання відіграє «Федеральний закон про рівноправ'я жінок і чоловіків», який набув чинності 1 липня 1996 р. Закон прямо забороняє будь-які форми дискримінації чоловіків

і жінок, як прями, так і непрями. Застосовується в усіх сферах діяльності. Безпосередньо торкається таких сфер, як, наприклад, порядок прийняття на роботу, отримання освіти, виплата заробітної плати. Передбачені заходи протидії сексуальним домаганням на робочому місці. Процедура звернення в кантональні суди з позовів у зв'язку із порушенням положень «Федерального закону про рівноправ'я жінок і чоловіків» має бути безкоштовною. Фірми та організації зобов'язані вживати заходів щодо захисту позивачів, наприклад, від звільнень як репресій у відповідь [14].

Через декілька років після прийняття вищезгаданого закону у Швейцарії з'явилася нова Конституція. Так, чинну Конституцію Швейцарської Конфедерації було прийнято на референдумі 18 квітня 1999 р. Вона набула чинності 1 січня 2000 р. Відповідно до п. 3 ст. 8 «Рівноправ'я» глави I «Основні права» частини 2 «Основні права, громадянські права та соціальні цілі» вищезгаданої Конституції проголошується про те, що чоловік та жінка рівноправні. Закон забезпечує їх рівне правове і фактичне становище, насамперед у сім'ї, навчанні і праці. Чоловік та жінка мають право на рівну заробітну плату за рівноцінну працю [17, с. 538].

Завдяки гендерно-правовим реформам, впровадженням на конституційному рівні, швейцарці почали переосмислювати роль жінок у суспільстві. Зокрема, перемогою представниць слабкої статі стало те, що наприкінці ХХ ст. вперше в історії цієї країни Президентом Швейцарії стала жінка – Рут Дрейфус.

Серед гендерно-правових реформ у Швейцарії слід зазначити скасування заборони абортів. Влітку 2002 р. Швейцарія проголосувала (72,2%) на користь декриміналізації ранньої (до 12 тижнів) переривання вагітності [4].

Наступною гендерно-правовою реформою стало регулювання питання щодо оплачуваної відпустки по догляду за дитиною. Ідею оплачуваної відпустки по догляду за дитиною швейцарці відкидали чотири рази поспіль і прийняли тільки в 2005 р. Вона складає 14 тижнів (менше, ніж в більшості європейських країн) і досягає 80% зарплати, проте не більше 196 швейцарських франків (182 євро) на день.

Оплачувана відпустка для батьків не передбачена [4]. В 2017 р. швейцарські виборці відмовилися включити в трудове законодавство положення про надання батькам оплачуваної відпустки по догляду за дитиною [9].

Отже, аборт за немедичними показниками було дозволено в країні в 2002 р., тоді ж засоби екстреної контрацепції стали доступними без рецепта [4]. А через декілька років приймається ініціатива про 14-тижневу оплачувану відпустку після пологів (у розмірі 80% від останньої заробітної плати) [5].

Початок ХХІ століття ознаменувався у Швейцарії збільшенням частки жінок у політичному житті країни. Так, у 2007 р. другою в історії Швейцарії жінкою-Президентом стала Мішлін Кальмі-Ре. Вона ж в 2011 р. стала першою жінкою, що зайняла цей пост вдруге [5].

У 2010 р. у Швейцарії склалася дуже цікава ситуація. Вся вища влада опинилася в руках жінок, які зайняли посади Президента Конфедерації (Доріс Лойтхард), віце-президента (Мішлін Кальмі-Ре), голів великої і малої палат парламенту (відповідно Паскаль Брудерер-Вісс та Еріка Фор-

стер-Ваніні), міністра юстиції і поліції (Евелін Відмер-Шлумпф) і федерального канцлера, глави апарату уряду (Коріна Казанова) [5].

Безумовно Швейцарія вважається однією із найпрогресивніших, толерантних і заможних країн, у яких покінчено з усіма видами дискримінації. Проте у Швейцарії все ще залишається проблема гендерної нерівності, і зустрічаються епізоди насильства щодо жінок [1]. За статистикою 20–25% жінок різного віку і соціального статусу стають жертвами домашнього насильства [9].

Як вже зазначалося, Федеральний закон про гендерну рівність набув чинності у Швейцарії понад 20 років тому. Із того часу пройшло майже чотири десятки років, проте в реальності принцип рівності статей все ще повною мірою не реалізований. На жаль, панацеєю від усіх форм нерівності, наприклад, таких, як дискримінація у сфері заробітної платні, він не став. Причина проста: жінки самі недостатньо активно відстоюють свої права, а суди не дуже охоче використовують потенціал цього закону у своїй діяльності [14].

Доктор юридичних наук, адвокат і професор Університету м. Невшатель Жан-Філіпп Дюнан (Jean-Philippe Dupan) стверджує, що у Швейцарії гендерна дискримінація під час працевлаштування відбувається регулярно. З моменту набуття чинності в 1996 р. «Закону про рівноправ'я жінок і чоловіків» він вже мав справу із майже п'ятьма десятками судових позовів, що були подані у зв'язку з тими чи іншими порушеннями положень цього Закону. Він повідомляє, що більша частина такого роду конфліктів була розв'язана ще на досудовій стадії, хоча 50 справ за 20 років це, звичайно, дуже мало. З чим це пов'язано? Жан-Філіп вважає, що однією з причин є той факт, що гендерну дискримінацію в процесі прийняття на роботу дуже складно довести, особливо якщо врахувати, що співбесіди проводяться в усній формі та за зачиненими дверима [14].

Інша причина полягає у тому, що у кандидата, який не отримав роботу, є з моменту отримання негативного рішення всього три місяці на те, щоб відреагувати і у разі необхідності подати судовий позов. Зрозуміло, що цей час він радше витратить на пошук нової роботи, ніж на складання скарг [14].

Нарешті, як зазначає Ж.-Ф. Дюнан, покарання, яке загрожує роботодавцю внаслідок негативного для нього рішення суду, інакше як «символічним» й назвати не можна. Суди зазвичай виписують грошові штрафи, максимальний сукупний розмір яких лише зрідка перевищує потрібну місячну заробітну плату. «Я знав позивачів, які в результаті відсудили собі компенсацію у розмірі однієї тисячі франків, витративши при цьому на порядок більше грошей на судові та інші витрати [14].

Проблема дискримінації під час працевлаштування є, напевно, найчастішим варіантом гендерного нерівноправ'я у Швейцарії. При цьому, якщо брати судову практику, справи, що пов'язані з гендерною дискримінацією як щодо жінок, так і щодо чоловіків, можна буквально перерахувати по пальцях [14].

«Швидше за все, щось пішло не так у правозастосовчій сфері. Якщо б закон про рівність жінок і чоловіків працював по-справжньому, то суди б активно застосовували його на практиці, та й самих позовів було б більше. Проте наразі нічого такого сказати не можна», — відмічає федераль-

ний суддя Флоренс Обрі Жирарден (Florence Aubri Girardin) у своїй книзі «Рівність між чоловіками і жінками у трудових відносинах. 1996–2016: двадцять років Закону про рівність» [14].

«Чоловік і жінка мають право на рівну оплату за рівну працю», – це положення прямо закріплено у Конституції Швейцарії. Окрім того, чинний у Швейцарії Федеральний Закон про рівність чоловіків і жінок прямо забороняє будь-яку гендерно мотивовану дискримінацію в рамках трудових відносин, у тому числі щодо заробітної плати [12].

Офіційна статистика, однак, показує зовсім іншу реальність. Так, жінки заробляють на 14,6% менше, ніж їх колеги-чоловіки [12].

Гендерно зумовлена реальна різниця у прибутках між чоловіками і жінками (на користь перших) суперечить положенням Конституції Швейцарії та інших законодавчих актів, у яких закріплено принцип рівної оплати за рівну працю [12].

Середньомісячна пенсія по старості та непрацездатності у жінок нижче, ніж у чоловіків [12].

Слід зазначити, що швейцарські жінки борються за свої права.

Так, перший «жіночий страйк» пройшов у Швейцарії в 1991 р. [4]. Тоді у ньому взяло участь більше 500 тисяч жінок, повідомляє Euronews [8]. Наслідком протестів стало прийняття Закону про гендерну рівність. Він заборонив дискримінацію жінок на робочому місці і повинен був захистити жінок від сексуальних домагань, звільнень з роботи через вагітність, сімейне становище або стать. Однак заробітна плата у жінок в Швейцарії досі на 20% менша, ніж у чоловіків [8].

У 2019 році сотні жінок вийшли на протести по всій Швейцарії: вони незадоволені повільним прогресом у подоланні розриву в оплаті праці та гендерної нерівності [8].

Швейцарія приділяє увагу проблемі гомофобії. Так, у 2018 р. Національна рада, верхня палата парламенту Швейцарії, схвалила розширену версію антирасистської статті Кримінального кодексу, додавши до неї покарання за дискримінацію у зв'язку із сексуальною орієнтацією особи. Наприкінці листопада 2018 р. Рада кантонів, а в грудні 2018 р. і Національна рада схвалили відповідну парламентську ініціативу депутата від партії Соціал-демократів (SP) Матіаса Рейнарда (Mathias Reynard) [13].

Ця ініціатива вимагала модернізації ст. 261 п. 2 Кримінального кодексу Швейцарії, відомої також під назвою «антирасистська норма». Інакше кажучи, із гомофобією тепер у Швейцарії будуть боротися також, як з расизмом. До цього часу це було неможливо [13].

Слід зазначити, що у Швейцарії легалізована проституція [9]. Конфедерація – одна з перших країн у Європі, що декриміналізувала проституцію. Проституція у Швейцарії була декриміналізована в 1942 р. для жінок, а з 1992 року – для чоловіків і трансгендерів [10].

Швейцарське законодавство скасувало кримінальну відповідальність за звідництво та пасивне сутенерство, а також дозволило будинки розпустити. Їх зайнятість обкладається податками, як і будь-яка економічна діяльність. Вони мають сплачувати обов'язкові внески із соціального страхування. Легалізація проституції у Швейцарії не означає, що нею можуть займатися

усі. Виконання послуг проституції особами, які не досягли 18 років, суворо карається законом (ст. 195 Кримінального кодексу) [10].

Попри легалізацію проституції у Швейцарії, в громадській думці «перша найдавніша» професія досі вважається аморальною. «Не може йтися про нормальну професію, тому що добровільне заняття проституцією є не правилом, воно є винятком», — переконана голова правління цюрихського громадського об'єднання "Frauenzentrale" Андреа Гізлер (Andrea Gisler), яка закликає розпочати у Швейцарії суспільні дебати щодо питання можливої заборони проституції, як і в деяких інших країнах [11].

У лютому 2020 року швейцарські виборці із великим відривом схвалили на референдумі заходи, які зроблять незаконною дискримінацію людей за їх сексуальну орієнтацію. Виборці підтримали заборону дискримінації гомосексуалів з перевагою 63,1% к 36,9%. Із 26 кантонів Швейцарії тільки три — Аппенцель-Іннерроден, Швіць і Урі — мали більшість голосів проти криміналізації гомофобії [20]. У Швейцарії дискримінацію за ознакою сексуальної орієнтації визнали злочином [2].

2020 рік також відзначився тим, що у Швейцарії жінка знову стала Президентом країни. 1 січня 2020 р. міністр з питань навколишнього середовища, транспорту, енергетики та зв'язку Швейцарії Сіммонетта Соммаруга заступила на посаду Президента країни. У чотирьохпартійній Федеральній раді (уряді) Соммаруга представляє Соціал-демократичну партію. Вона вдруге обрана на пост Президента, який вже займала в 2015 р. [15]. Вищенаведене яскраво вказує на те, що під впливом гендерно-правових реформ швейцарське суспільство продовжує курс на побудову гендерної демократії.

Таким чином, сьогодні Швейцарія обрала курс на побудову паритетної демократії, що безумовно є позитивним кроком у розвитку держави і суспільства. Щоправда, негативом є те, що гендерне законодавство не повною мірою працює в цій країні. Дійсно, згідно із гендерним законодавством у Швейцарії чоловіки та жінки мають рівні права, проте досягти цієї рівності на практиці буває дуже складно. До того ж правовий курс на підтримку сексуальних меншин, як уявляється, також є негативом, що суперечить християнській моралі та людським цінностям.

Література

1. Арта Яна. Феминизм в Швейцарии: почему в самой благополучной стране мире все еще существует гендерное неравенство? URL: knife.media.
2. Бевза Александр. В Швейцарии дискриминацию по признаку сексуальной ориентации признали преступлением. URL: 24 tv.ua.
3. Бондольфи Сибилла. Как швейцарки боролись за право голоса. URL: swissinfo.ch.
4. Двенадцать удивительных фактов о правах женщин в Швейцарии. URL: lv.sputniknews.ru.
5. Жабер Самуэль. Жизнь и невероятная карьера Элизабет Копп. URL: swissinfo.ch.
6. Когда женщины получили право голоса в разных странах мира? URL: locals.md.
7. Колер Александра. Парламент и женщины: Швейцария опередила Францию и Норвегию. URL: swissinfo.ch.
8. Куренкова Елена. Сотни женщин в Швейцарии вышли на протесты за гендерное равенство — второй раз почти за 30 лет. URL: hromadske.ua.
9. Кхамитсевич Марина. Про швейцарский парадокс, эффект бабочки или горе от ума. URL: win-win.how.
10. Легализация проституции: опыт Швейцарии. URL: business-swiss.ch.

11. Луиджи Иоріо. Первая древнейшая. Право на проституцию? Швейцарский опыт. URL: swissinfo.ch.
12. Ройссер Кай, Фенацци Соня. Равенство женщин и мужчин в Швейцарии: мечты и реальность. URL: swissinfo.ch.
13. Роми Кати. Гомофобов в Швейцарии приравняли к расистам. URL: swissinfo.ch.
14. Роми Кати. Закон о гендерном равенстве в теории и на практике. URL: swissinfo.ch.
15. Симонетта Соммаруга вступила в должность Президента Швейцарии. URL: tass.ru.
16. Стрелецкий В.Н., Тельнова Н.О. Лихтенштейн. URL: w.histtrf.ru.
17. Союзная Конституция Швейцарської Конфедерації от 18 апреля 1999 р. Конституции государств Европы: В 3 т. Т. 3 / Под общей ред. Л.А. Окунькова. Москва : Изд-во НОРМА, 2001. С. 537–580.
18. У Швейцарії десятки тисяч жінок вимагали рівних прав. URL: dv.com.
19. У Швейцарії обрали президента на 2020 рік. URL: eurointegration.com.ua.
20. Швейцарія: избиратели поддержали на референдуме криминализацию гомофобии. URL: eurointegration.com.ua.

А н о т а ц і я

Аніцук Н. В. Гендерно-правові реформи у Швейцарії. – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню гендерно-правових реформ у Швейцарії, які розглядаються у контексті питань щодо гендерної рівності та гендерної дискримінації. Швейцарія за рівнем гендерного розвитку входить до десятки європейських країн із найвищим показником забезпечення рівноправ'я статей у всіх сферах суспільства. Аналізується гендерно-правовий досвід цієї країни у політичній, соціально-економічній та інших сферах життя швейцарського суспільства.

Сьогодні Президентом Швейцарії є жінка. Так, наприкінці 2019 р. Президентом Швейцарії на наступний рік обрали Симонетту Соммаругу. Слід зазначити, що 2019 р. у Швейцарії ознаменувався й тим, що за підсумками парламентських виборів депутатами стала рекордна велика кількість жінок – 42%. Тим самим Конфедерація обіграла за цим показником такі європейські країни, як Норвегію, Італію та Францію. Безумовно такі факти вказують на актуальність обраної теми.

Жіноче питання у Швейцарії має довгу історію. Першим кроком на шляху здобуття швейцарськими жінками гендерної рівності стала їх боротьба за виборчі права. Лише в 1971 р. швейцарські жінки нарешті здобули довгоочікуване виборче право після того, як це питання було винесено на референдум.

Після того, як жінки здобули виборче право, наступним кроком стало включення принципу гендерної рівності до швейцарської Конституції. В 1981 р. відбувся референдум щодо внесення до Основного Закону відповідних поправок, який надав позитивну відповідь.

Наприкінці ХХ століття під впливом гендерно-правового реформування швейцарського суспільства відбулися зміни у політичному житті цієї країни. Наприклад, у 1984 р. Елізабет Копп стала першою жінкою-міністром Швейцарії.

Наступні гендерно-правові реформи у Швейцарії пов'язані із забезпеченням рівноправ'я жінок та чоловіків у сім'ї. На референдумі 1985 р. жінки отримали рівні із чоловіками права у сім'ї.

Важливу роль щодо вирішення гендерного питання відіграє Федеральний закон про рівноправ'я жінок і чоловіків, який набув чинності 1 липня 1996 р. Закон прямо забороняє будь-які форми дискримінації чоловіків і жінок, як прями, так і непрямі. Закон застосовується в усіх сферах діяльності. Безпосередньо торкається таких сфер, як, наприклад, порядок прийняття на роботу, отримання освіти, виплата заробітної плати.

У статті порушуються питання законодавчого вирішення легалізації проституції, скасування заборони абортів, порушується проблема гомофобії тощо. Зазначається про те, що випадки гендерної дискримінації все ще зберігаються у швейцарському суспільстві.

Робиться висновок, що загалом досвід Швейцарії щодо гендерно-правових реформ має позитивне значення і заслуговує на його вивчення з метою його подальшого втілення у вітчизняному законодавстві. Адже Швейцарія визнана однією із найпрогресивніших країн світу, що докладають зусиль на шляху забезпечення рівноправ'я статей, успішно проводячи гендерно-правові реформи.

Ключові слова: Швейцарія, гендерно-правові реформи, права жінок, гендерна рівність, гендерна дискримінація.

S u m m a r y

Anischuk N. V. Gender-legal reforms in Switzerland. – Article.

The article is devoted to the study of gender-legal reforms in Switzerland, which are considered in the context of issues of gender equality and gender discrimination.

Switzerland is among the ten European countries with the best level of gender equality in all spheres of society in terms of gender development. The gender-legal experience of this country in the political, socio-economic and other spheres of life in Swiss society is analyzed.

Women's issue in Switzerland has a long history. The first step towards Swiss women achieving gender equality was their struggle for suffrage. Only in 1971 Swiss women receive the long-awaited suffrage after this issue was put to a referendum.

After women gained suffrage, the next step was to incorporate the principle of gender equality into the Swiss Constitution. In 1981, a referendum was held on the introduction of the relevant amendments to the Basic Law, which gave a positive answer. At the end of the twentieth century, under the influence of gender-legal reform of the Swiss society, there were changes in the political life of this country. For example, in 1984, Elizabeth Kopp became the first woman minister in Switzerland.

The following gender-legal reforms in Switzerland are related to ensuring equal rights for women and men in the family. In a referendum in 1985, women received equal rights with men in the family.

An important role in addressing the gender issue is played by the "Federal Law on Equality between Women and Men", which entered into force on July 1, 1996. The law expressly prohibits any form of discrimination against men and women, both direct and indirect. The law applies in all areas of activity. Directly relates to such areas as, for example, the employment procedure, getting an education, paying salaries. The article discusses questions about the legislative solution to the legalization of prostitution, the lifting of the ban on abortion, the problem of homophobia and other. It is noted that cases of discrimination still persist in Swiss society.

It is concluded that, in general, the Switzerland's experience in the sphere of gender-legal reforms is positive and deserves to be studied with a view to its further implementation in domestic law.

Indeed, Switzerland is recognized as one of the most progressive countries in the world that are making efforts to ensure gender equality by successfully implementing gender-legal reforms.

Key words: Switzerland gender-legal reform, women's rights, gender equality, gender discrimination.